

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe jumătate an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA ȘI ȘCOALA“

E ar banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Biblioteci școlare.

I.

În lumea cugetătorilor există diferite concepțiuni asupra temeliei progresului.

Aceste concepțiuni, ca planuri de dezvoltare a vieții omenеști-sociale, pot fi clasate în două categorii mari, și anume, concepția materialistă și concepția — să-i zicem idealistă.

După materialisti — clasarea aceasta, repetăm, o facem *grosso modo* — progresul are ca basă numai și numai înaintarea materială și potențarea forței de producțiune pe terenul material.

Idealisti văd dominanța și biruința, în progres, în desfășurarea și validitatea ideilor; cu un cuvânt, în cultură.

Nu ne este în gând de a ne adânci într-o discuție profundă asupra celor două concepțiuni cari par contrarii, dar cari în definitiv se completează una pe alta: ei ne vom opri în special asupra importanței culturale pentru evoluția socială. — și aceasta în cadrul ce se croiește prin însuși titlul articolului de față.

Știut este, că toate evenimentele mari din lumea aceasta, toate reformele, sguuirile, au fost efectele schinteerii de idei noi. Trebuie deci, pentru a preveni cataclisme sociale, pentru a direcționa societatea în direcție corespunzătoare, să adăpăm omenirea, și în special tinerimea, la izvoarele culturale.

Unde este cultura? În studiu, în carte, în cetit peste tot și în școală în special: în școală, care dă primele elemente de cultura și pregătește inteligențele pentru studiu, pentru cultură.

Am zis, că școala pregătește. Elementele pregătite dar, au nevoie de a se desvolta, de a progresa, de a cuceri pentru sine mai mult decât poate da școala, în parte paralel cu școală, în cea mai mare parte după-ce elevii au părăsit

școala. De-aici deci, necesitatea înființării de biblioteci: Bibliotecă pentru școala elementară, pentru școala de repetiție, pentru adulți și — ziar pentru toți carturarii; aceste vor fi făciile luminei în cărarea progresului, care asigură viitorul popoarelor.

Conștiu de importanța bibliotecilor, pentru cultura poporului, înaltul Minister al cultelor și instrucțiunii publice a elaborat un regulament pentru înființarea de biblioteci școlare, cu trei tipuri, având a se procura cărți corespunzătoare vârstei elevilor școalelor elementare, pe cari îi împarte, după vârstă, în trei categorii.

Vom reproduce în numărul viitor al ziarului nostru partea relativă la categorisirea aceasta a bibliotecilor, cum se găsește expusă în ordinațiunea Nr. 2962 a. c. publicată în »*Hivatalos Közlöny*« Nr. 20 dela 1 Septembrie 1904. și ne vom încerca să arătăm cum trebuie să ne folosim de bunele exemple și noi.

Relevăm însă aci, de încheiere, numai atâta, din citata ordinațiune, că înaltul Minister, pentru motivare aduce și un argument care nu se potrivește de loc cu serioșitatea cestiunei.

Se spune anume, în citata ordinațiune, adevă se lasă a se întrezări, că pentru direcționarea culturală »a tinerimei,« ar fi păgubitor, că »e neproportional de mare numărul cărților cu limbă nemaghiară (germană, tăută, *calaká*) în multe biblioteci de ale tinerimei.«

Vom reveni!

Peregrinajul

la sfânta mănăstire Hodoș-Bodrog.

— Meditațiuni și impresiuni. —

I.

Fascinat sub impresiunea actului solemn, ce în ziua prasnicii Adormirii Preacuratei, s'a efectuit la sfânta noastră mănăstire din Hodoș-Bodrog în anul curent, mă allu plăcut îndemnat a scrie puține cuvinte cu convingerea, că și prin aceasta voi aduce un

plăcut prinos lui Dumnezeu, ear' bisericii celei vii voi face un bun serviciu.

Intr'un an de secetă, ca acesta, ori încotro mergem, numai lamentări întimpinăm; căci alimentațiunea e puțină, dările mari, lipsele familiei multe, cari cu puținul de-acum nu se pot acoperi. Aceasta e calamitatea, care adânci și durabile brazde taie pe fața muncitorului nostru popor.

Noi, lucrătorii din viața Domnului, fost-am cereați în anii din urmă de calamitatea unor curente nu mai puțin fervente ca seceta anului curent, sau ca o epidemie de vite; și precum acestea răpiră poporul recoaltele și vitele: așa acelea ni-au răpit nouă multe oi din staulul lui Hristos.

Iată, această coincidență a calamităților în cele sufletești și trupești, mă pune pe gânduri, ca să deduc, cumcă: nu o simplă întâmplare a sortii, ci un act vădit al providenței divine este acesta. Mâna lui Dumnezeu își desfășură omnipotența, ori ca să ne deștepte din letargie și indiferentism, ori ca să ne pedepsască pentru păcate și să ne facă mai buni.

Că am trăit în letargie, suntem și acum resleți și mult indiferentism adăpostim în lucrările noastre creștinești, nu voi să dovedesc eu; împrejurarea însă că în biserica noastră s'a pornit un curent sănătos, preoțimea de pe teritoriul diecesei Aradului și al Caransebeșului asiduu își îndeamnă poporul și chiar în persoană îl conduc în procesiune la sf. mănăstire din Hodoș-Bodrog, vorbește elocvent, că am ajuns pe un punct zenital al unui fel de selecțiune în viața sufletească. Acesta e un eveniment însămnat, un necontestat act al evoluțiunii progresive a sufletului creștinesc în calea sa spre desăvârșire. Și aceasta peripeție în viața noastră bisericească își poate avea cele mai salutare urmări.

Căci, ce vedem? Un bun început la cler și popor: vedem că egoismul cel grosolan face loc pornirilor altruiste, ca un postulat, ce dela sine se împune în legea lui Hristos.

În speranța altei vieți ne-am constituit în societate bisericească și ne-am înfrățit prin legea iubirii reciproce, din ai cărei paragrafi este eschis egoismul cel demn de caracteristica animalului.

Sufletul, substanța divină din om are să rămână curat, ca și Dumnezeu, izvorul existenței noastre, cătră care cu multă aviditate tindem a ne avânta. Egoistul însă nu râvnește la Dumnezeu și nemurire; el trăește numai pentru sine pe această lume. De aici apoi atâta indiferență în biserică, de aici curente greșite în contra ordinii sociale și a bisericii. Altruismul însă isvorește din adevărată iubire. Aceasta îl face să se jertfească pe sine pentru deaproapele, pentru patrie, pentru omenime, pentru idealul său; se jertfește blând și liniștit, ca Isus pe cruce; se jertfește zimbând și fericit, în credința, că moartea nu-l poate nimici, ci vorbind cu Shakespeare: „mănâncă moartea.“

Această jertfire de sine pentru Hristos idealul nostru, pilda cea vie de viață curată și nepătată, pururea trebuie să o avem înaintea ochilor.

Auzim însă lamentări ca acestea: poporul nu e așa credincios, ca odinioară, nu are cuvenit respect față de mai marii săi și îndeosebi față de preoți și învățători, nu aduce jertfe pentru biserică și școală; că se lasă ușor amăgit de inimizii bisericii noastre etc. Și cei-ce astfel se plâng află, că toate remediile morale nu mai ajung la îndreptarea respective sanarea răului și privesc viitorul ca prin o prismă sinistă.

Iată, tocmai constatând aceste lacune în viața noastră bisericească, aflu binevenit momentul a-mi

spune vederile mele în aceasta privință și a-mi exprima convingerea, că pentru present, sentimentul religios se poate întări în poporul nostru prin peregrinaj la sf. mănăstire.

Și voi arăta aci cum se esplică aceasta.

„Cine vrea să vie după mine să se lapede de șine și să-și ia crucea sa și să vie după mine.“ (Marcu, c. 9. v. 34.) Așa a zis D-l Hs. apostolilor, și așa vestim noi credincioșilor. Da! ostenele, batjocuri, post, foame, sete și alte suferințe de bunăvoie să purtăm pentru Hs. Și predicăm noi în biserică, îndemnăm afară de biserică, serviciul divin îl săvârșim cu evlavie, premergem cu esemplu unde se recere, — dar tot avem motiv de a-ne plânge de ireligiositate și imoralitate. Și de fapt nu este altcum.

Această împrejurare își are esplicare, că: atât serviciul divin cât și predica și toate formele religioase, fără de variație, se privesc ca o haină învechită. Să esoperăm deci poporului și aceasta variație. Să premergem noi, preoții și învățătorii înșine cu esemplu, luând crucea lui Hs. și să o purtăm pe umerii noștri așa, că: ne vom pune în fruntea unei procesiuni, — la timp oportun, — aranjată cu toată solemnitatea și vom peregrina la locul cel sfânt, purtând ostăneala, zăduful și ajunarea, spre edificarea credincioșilor. Să-i conducem acolo, unde învățătura noastră se pecetluște prin noauă învățătură, unde fratele își revede pe al său frate de același sânge și lege, unde unii din alții iau îndemn spre tot mai multă evlavie, unde la auzul cântărilor celor mai frumoase ale corurilor noastre, sub cerul liber, eul lor primește aripi de ascensiune la sferile sublime ale candidei lumine — excelsior. Și cei-ce nu și-au luat îndemn la mărturisirea păcatelor, acolo o pot face fără jenare.

Iată, cum sf. mănăstire și acum poate fi pentru popor tot școala cea de preț din secolii primitivi ai creștinismului. Și experiența, ce în anul acesta mi-am câștigat prin peregrinajul făcut, mă întărește în aceasta credință și mă face a îndemna și pe alții la această cale. Cel-ce a participat la serviciul divin din ziua Adormirii Preacuratei în acest an la sf. mănăstire, — numai dacă și-a perdut mintea se va schimba ca și cameleonul, făcându-se apostat și renegat.

II.

Nu-mi trece nici prin minte a face reclamă locului celui sfânt sau cutărei persoane, ci pur adevărului și cauzei celei mari a sf. noastre biserici voesc a servi, când în cele următoare dau și un mic raport despre decursul procesiunii mele.

O cuvântare ocașională din praznicul Schimbării la față, a fost destul să escite în credincioși dorul de a lua parte la procesiunea propusă pe ziua de Sămbătă înainte de Adormirea Preacuratei. În aceasta zi ne-au prevenit vecinii dela Chinez și Hodoni, cari trecuseră prin Bărăteaz, dar fără preoți și învățători. Nevoinde ei să mai aștepte și-au percurt calea, ear noi plecând, cătră comuna Monoștur ne-au așteptat confracții din Calacea, conduși de inv. P. Trailescu. De aici uniindu-ne am trecut prin Monoștur între sunetele clopotelor dela biserica română și sârbă. Fie-care biserică am încunjurat-o făcând și câte o rugăciune. În Fenlak am fost întimpinați în biserică de părintele M. Babescu îmbrăcat în ornate, care după ținerea unei elocuțiuni ne-au dimis. Continuând calea, la 4 ore p.m. între sunetul clopotelor am sosit în curtea sf. mănăstiri, unde anunțați fiind, am fost întimpinați de P. C. Sa părintele archimandrit Augustin Hamsea și împreună am încunjurat sf. biserică. După noi au mai sosit credincioșii din Șeitin conduși de părintele Ne-

met. În acest moment, curtea mănăstirii era ticsită de mulțimea peregrinilor sosiți aici din locuri mai de aproape și din depărtare, ca Lugoșul, Caransebeșul din părțile Făgetului din Torontal și comitatele din dreapta Murășului. Aflasem acolo pe frații preoți: V. Beleş din Chitigház, Pascu din Pesac, Vacarescu din Chișoros și Șepețan din Murani. Intre mulțime am distins cu atențiunea pe parochienii din Sân-Nicolaul-Mare conduși de învățătorul Lipovan cu corul. Am admirat mult religiozitatea D-lui avocat Dr. Oprean, carele încă cu întreaga familie a luat parte: cu Doamna și pruncuții un fecior și 2 fete, toți coriști. Onoare lor! Erau acolo apoi comloșbănățenii sub conducerea inv. I. Vuia cu corul, regret însă că nu l'am auzit cântând, deoarece ce camâne dimineața au plecat spre casă. De remarcat sunt apoi pesăcanii, cari cu corul sub conducerea inv. Barbulescu și dimpreună cu săntmiclăușenii au estasiat sentimentul de pietate în ziua praznicului la sf. liturgie.

Sâmbătă seara s'a făcut privegherea, iar credincioșii toată noaptea s'au delectat cu cântări bisericesti pe un timp frumos și luminat de blanda lună.

În ziua praznicului era ceva sublim, încât a descrie nu se poate acel farmec de care s'a cuprins imensa mulțime de circa 20.000 oameni, cari sub cerul liber cu gurile căscate și cu fața spre cer ascultau st. liturgie săvârșită pe un altar înalt, de 6 preoți în frunte cu Prea C. Sa, Archimandritul. Sunt modest când zic: fie laudate numele lui Lipovan și Barbulescu, ca conducători de coruri și cântăreți, că mult s'au ostenit. La priceasnă Prea Cuvioșia Sa, cu cunoscuta-i oratorie a ținut predica îndatinată, ale cărei învățături au picat ca balzamal pe inimile rănite. La timpul său s'a împărțășit poporul cu st. taină, iar la finea st. liturgii, rând pe rând, fiecare procesiune, după-ce a încunjurat st. biserică s'a îndepărtat între sunetele clopotelor, cântând mărire și laudă celui de sus.

Eu la depărțire, ce am putut zice alta, decât mulțămind Prea Cuvioșiei Sale pentru multa osteneală i-am poftit, ca: sămânța aruncată să înflorească și rodească spre mărirea și tăria st. noastre biserici.

Observ aci, că străinii admiră frumseța și solemnitatea procesiunilor noastre. La rentoarcere în Monostur am fost primiți de părintele Ion Popa în st. biserică; el ne-a petrecut până la prima cruce din țarină cu inv. Luchin cu școlarii și popor mult. Era compusă acum procesiunea din 5 comune, o mulțime grandioasă, peste care se scâldea privirea ochiului cu plăcere. Dar, sperez, că îi va fi plăcut și Aceluia, n numele căruia ne-am adunat — Atoputernicului. La cruce încă o rugăciune și de păr. Popa ne-am depărtat, precum și de cei mai mulți, cari se grăbiseră spre casă în direcțiunea lor.

Din cele esperiate aflu la loc a accentua aci, că e bine și de dorit, ca din comunele învecinate, când peregrinează mai multe comune, să se asocieze sub conducerea preoților.

S'a mai aflat că e consult, ca peregrinii să-și aleagă și alte sărbători nu numai Adormirea Preacuratei, pentru marea affluentă a publicului.

Ceea-ce s'a accentuat altă dată din partea peregrinilor am esperiat și eu acum, că: cântări de laudă în onoarea Preacuratei și a Domnului Hristos ar fi bine să se aranjeze în duet pentru folosul peregrinilor. Autorul fie sigur, că nu va rămânea nerăsplătit și edițiunea neepuisată.

După acestea inchei cu dorința, ca toți cei chemați a contribui la întărirea măritei noastre biserice,

să-și ia osteneala a-se convinge despre adevărul acestora prin proprie esperiență.

Bărăteaz, la 17 August 1904.

Nicolae Crișmaria,
paroch.

Câteva idei conducătoare la bună înțelegere între preoți și învățători.

În șirul luptelor, ce au suportat Românii dela începutul existenței lor până în zilele noastre, ca un fir roșu se strecură mai înainte preoțimea după aceea dascălimea, cari în timpurile îndepărtate ale trecutului nostru, când la răvașul vremii nici nu eram luați în socotintă, forma singura clasă cu carte, și și aceea era numai la începutul dezvoltării sale.

Părerile despre cari mă voi strădui să vorbesc, nu involvă în sine farmecul noutății, căci ele au fost și sunt și azi obiectul de căpetenie în convorbirile conducătorilor nostri, cari interesându-se de soarta obiditului nostru neam își dau seamă și de slăbiciunile lui.

Lupta ce o facem pentru existența noastră se reduce la limbă și religione, două condițiuni, fără de cari popor nu ne putem închipui.

La noi Românii — bine înțeles în patria noastră, atacurile străine se îndreaptă mai simțitor contra limbii și religunii, contra bisericii și școlii. Știut ni este tuturor, cât avem să îndurăm din partea politiceii statului nefavorabilă intereselor noastre culturale, și dacă adaugem la aceasta și slăbiciunile noastre, dăm de povârnișul, ce ușor ne duce la perzare.

Sarcina grea de a rezista tuturor atacurilor o supoartă preoții și învățătorii. Ei sunt luminătorii poporului, ei trebuie să muncească din răsputeri pentru îndreptarea și deșteptarea turmei concrezute lor. Și numai acela știe, ce înseamnă a fi preot și dascăl, care în popor crește, să învârte și trăește. În deosebi acum sunt zilele grele, când poporul începe a-și pierde încrederea în conducătorii săi. Unii din răsunare față de preot sau dascăl se lapadă de religionea lor și mai bucuros se fac farisei moderni, proroci mincinoși, decât să-și mângăie sufletul în învățăturile lui Iisus Hristos, sădite pentru noi păcătoșii și pentru a noastră mântuire. Alții se lasă buimăciți de vorbele fără de rost sau pline de înțelesurile falșe ale ticăloșilor dintre jidovi, și astfel se fac soțialiști.

Aceasta e părerea mea în general despre susamintitele slăbiciuni ale oropsitului nostru neam. Dar nu totdeauna poartă ei vina, sunt multe cauze la mijloc, cari cad în cărca preotului și învățătorului. Și ori și cât de optimist aș fi în espunerea părerii mele nu voi putea scăpa de împrejurarea de a nu-l supăra pe unul sau pe altul din simplul motiv, că fără încunjur, sincer, voi spune adevărul, care însă de

multe-ori doare. Cu această durere însă numai până atunci o vom duce, până nu ne vom ridica peste patimile cari ne copleșesc.

Mare responsabilitate se impune preotului și învățătorului pentru starea morală și intelectuală a poporului, pentru că primul trebuie să dea samă lui Dumnezeu de mântuirea sufleteilor turmei sale, are chemarea de a propovădui învățătura lui Iisus, în care își găsește mântuirea și liniștea sufletului ori care muritor creștin. Are datoria să-i arate calea spre fericirea vremelnică și veșnică.

Învățătorul are menirea pe lângă creșterea tinereilor mlădițe în frica lui Dumnezeu, a le desvolta facultățile spirituale, a lumina poporul, a-l ridica din neștiința în care zace, la știință.

Toate aceste însă numai atunci vor putea fi duse la îndeplinire, dacă cei doi conducători vor fi la culmea chemării lor, conștii de cariera ce și-au ales. Sunt ei două elemente, cari mult cântăresc în viața noastră socială, și chiar din acest motiv lucrând ambii în bună înțelegere, vor putea multă ispravă să facă întru îmbunătățirea stării poporului nostru, iar uneltind unul contra altuia, ajung de rușinea neamului făcând mari daune atât religiei noastre, cât și cauzei naționale. Și dureros lucru! Casuri de tristă amintire pentru preot și învățător găsim și încă nu arare-ori. Unele casuri sunt atât de compromițătoare pentru conducătorii poporului, încât străinii cu drept cuvânt pot zice, că o parte din preoțimea și dascălimea română încă nu se poate număra la inteligență, neavând gradul de cultură corespunzător.

Să ilustrez prin câteva exemple:

Frumos lucru e, că până-ce preotul muncește pentru bunăstarea sufletească a poporului, dascălul în birt sau în alte locuri agită poporul contra lui? E cu cale, ca preotul pentru mici neînțelegeri să denunțe pe învățătorul său înaintea poporului? Șade frumos conducătorilor ca poporul să le cunoască slăbiciunile? Casuri și mai grave cu mult mai triste aș putea aduce, dar' cuget, că și aceste servesc în destul pentru a arăta, ca astfel de lucruri ne compromit înaintea poporului și străinilor.

E lucru constat, că neînțelegerile dintre preot și învățător, au consecințe rele și pentru popor, căci el e cu băgare de seamă la viața și purtarea conducătorilor lui și la drept vorbind, o comună cu un preot și învățător, cari n'au purtare corăspunzătoare caracterului chemării lor, nu se poate bucura cu adevărat de razele învățaturii creștinești, poporeni sunt nereligioși, decăzuți, lipsiți de ori-ce mângăiere sufletească, pradă tuturor relelor. De cât cu un preot și dascăl rău în comună mai bine fără ei.

Față de slăbiciunile susamintite trebuie să iese la iveală în totala ei putere: *buna înțelegere aducătoare de fructe folositoare basată pe adevăr și isvorâtă din morală creștină.*

Pentru ca bunăînțelegere în înțelesul adevărat al cuvântului să se poată întări pe de-o parte între preot și învățător, pe de alta parte între aceștia și popor este necesar ca:

Conducătorii să fie la culmea chemării lor, să aibă în vedere nobila țintă de a lucra în agrul lui Hristos și deșteptării noastre naționale și ducerea la faplica îndeplinire a acelora.

Să deștepte în popor atențiunea a supralaturii practice a vieții, asupra moralei, căci »a lucra moral este o poruncă absolută«.

Pentru a ajunge la rezultatele dorite sunt necesare pe lângă învățăturile teoretice, faptele bune și viața esemplară a conducătorilor căci »cum va lumina sfeșnicul pe lumină« sau după cum scris este în scriptură în alt loc: »Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, că văzând faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl nostru din ceriuri«.

Datorință au conducătorii să arate față de popor cultura inimii. Cel-ce voește a fi preot și învățător, pregătit poate fi, că multe răutăți va avea să întîmpine, multe neajunsuri și neplăceri să sufere și multe greșeli să îndure din partea supușilor. De aceea e necesară cultura inimii. Să iertăm greșelile lor.

Dacă e datorință creștinească — o zic în special — a-și manifesta preotul și învățătorul cultura inimii față de supușii și inimizii lor, cu atât mai ales să o manifesteze unul față de altul, căci ambii sunt zilnicii tovarăși de muncă pentru mântuirea poporului. Un preot și învățător cult totdeauna se respectează.

Când preotul și învățătorul astfel va purcede, eschisă este posibilitatea de a nu fi între ei bună înțelegere, care folosindu-o spre activitate desinteresată, aduce fructe folositoare pentru popor.

Înțelegerea duce la putere, precum zice poetul:

»Unde-s doi puterea crește

»Și dușmanul nu sporește«.

Să le însușim aceste idei conducătoare, să plămădim buna înțelegere între noi, căci toți suntem fiii unei națiuni, pentru care trebuie să muncim, dacă voim a-î câștiga trăinicie mai fericită. Numai prin bunăînțelegere putem fi tovarășii unei munci cinștite și desinteresate. A trăi în lenevire sau numai pentru pungă și interese egoistice, încă nu înșamnă a trăi. Muncă se recere, muncă conform chemării noastre și mândri trebuie să fim de a noastră chemare,

căci nimic nu e mai frumos pe lume, decât a fi slujitorul lui Dumnezeu și slujitorul națiunii.

Petru E. Papp.
teolog.

CRONICA.

P. S. Sa Dl. Episcop diecesan s'a întors Duminică la reședința sa, dela Consistorul mitropolitan și ședințele fundațiunii *Gozsdu* ținute în Sibii.

Fundațiunea „Elena Ghiba-Birta“ În ședința dela 26 August (8 Sept. a. c.) în comitetul fundațiunii Elena Ghiba Birta în locul d-lui R. Ciorogariu, trecut, ca membru din cler, în locul P. S. Sale D-lui Episcop diecesan, a fost ales de membru mirean dl Sava Raicu, secretarul „Victoriei“.

Fundațiunea lui Gozdu. Reprezența fundațiunii lui E. Gozdu intrunită Duminică în 28 I. c. în Sibii și-a terminat afacerile Mercuri. Înainte de toate a constatat că din stipendiștii vechi în anul școlar expirat au obținut diploma de doctor: a) în drepturi 10, b) în medicină 2, c) în științele politice 1. — în total 13. Au absolvat studiile: d) studenți la filosofie 2, e) la politehnică 2, f) la montanistică și silvicură 3, g) la cursul administrativ pentru notari 1, h) la școalele medii 4, i) la școale de cadeți 8; au terminat deci studiile 33. După acestea: 1. S'au votat ajutoare pentru 37 rigoroșanți vechi și noi în sumă de 21.532 cor. 2. Stipendii pentru studenți la drepturi vechi 37 în sumă de 19,350 cor., noi 12 în sumă de 6.400 cor., pentru studenți la medicină, vechi 11 6.700 cor., noi 3 1.500 cor., la filosofie, vechi 9 6.400 cor., noi 2 1.000 cor., la politehnică, vechi 4 2.900 cor., noi 1 500 cor., la academia comercială, vechi 1 800 cor., noi 2 800 cor., la silvicură 1 nou 500 cor., la agronomie 2 vechi 800 cor., la farmacie, vechi 1 400 cor., nou 1 400 cor., la școala superioară pentru veterinari. non 1 500 cor., la școala de cadeți, vechi 5 2.000 cor., noi 9 3.600 cor., la școalele medii, vechi 6 1.880 cor., 7 2.400. La olaltă 152 stipendiști.

Ținându-se alegere de învățător în comuna Gurbedia în 24 August (6 Sept.) s'a ales cu totalitatea voturilor inv. evalificat Iosif Leu.

În chestia școalelor populare. Ziarul *Correspondenz* din Berlin se ocupă de mișcarea națională dela noi, și în special de articolele ziarelor române, privitoare la mijloacele pentru apărarea școalelor de tendințele proiectelor de desnaționalizare ale ministrului Berzeviczy. Național *Correspondenz* își exprimă satisfacțiunea, că și corcurile săsești, ca și cele românești, se arată nemulțumite și chiar îngrijorate de proiectul ministrului de culte. Terminând, Național *Correspondenz* spune că în numărul viitor al revistei „*Deutsche Monatschrift*“ din Berlin va apărea un articol scris cu multă cunoștință de cauză în chestia maghiarizării școalelor nemaghiare dela noi.

Stările din Macedonia se domolesc? Unul din ziarele cari se ocupă cu mai multă stăruință de reformele din Macedonia este „*Pester Lloyd*.“ Articolul publicat într'un număr mai proaspăt ne-aduce câteva vești surprinzătoare din Balcani. Autorul ne asigură că reformele merg spre bine și motivele de neliniște se împuținează. Meritul pentru asta se atribuie în primul rând lui Hilmi Pașa, inspectorul general, om înzestrat cu multe calități de bărbat de stat. Alături de el, organele marilor puteri străine desfășoară — zice-se — o muncă continuă, luptând cu greutate de neînchipuit. Împreună au reușit să înlăture revoluția generală, anunțată pentru primăvara trecută.

Grație lor atentatele cu dinamită ale Bulgarilor au încetat aproape cu totul; asasinatele sunt tot mai rare; cu un cuvânt, nu se întâmplă nimic ce ar reclama intervenția unei puteri mari, și ar putea, prin urmare, să provoace complicațiuni internaționale. Stările anarchiste în Macedonia continuă și astăzi, dar complicațiunile lor se deosebesc mult de cele din anul trecut. A face ordine mai multă nu va fi cu puțință de cât înmulțind numărul jandarmilor. Și aici e greutatea. Poarta a dat până acum răspunsuri negative la notele puterilor străine de-a întări serviciul polițial. La 15 August ambasadorii a adresat Porții o a treia notă în chestia jandarmiei, cerându-i un spor de 25 ofițeri străini și de numărul corespunzător al sub-ofițerilor. Poarta întârzie și acum, uitând — zice „*Pester Lloyd*“ — că pentru toată încăpățânarea și întârzierea asta tot Turcia va avea să supoarte urmările.

Anunț. Gramaticile fiertatului meu soț, aprobate de înaltul guvern și Ven. Consistor din Arad, sunt a se căpăta și pentru mai departe la mine. Profesorii și învățătorii vor primi rabat de 20%.

Cărțile sunt:

Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea primă Etimologia. Prețul 2 cor. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea a doua. Sintaxa. Prețul 1 cor. 20 fil. Gramatica elementară partea primă pentru clasa III-a. Prețul 30 fil. Gramatica elementară partea a doua pentru clasa VI-a. Prețul 60 fil. Cu deosebită stimă: văduva *Aurelia Dr. Petran*, Arad, str. Lăzăr Vimos Nr. 4.

Calendarul diecesan pe anul 1905.

In editura tipografiei diecesane gr.-ort. române a Aradului e deja gata tipărit și se poate avea și procura atât dela administrațiunea tipografiei diecesane, strada Révay Nr. 10, cât și dela librării cu prețul de 40 fileri. La comande peste 10 exemplare 20% rabat, expedate franco. Se estinde pe 14 coale tipar garmond și cuprinde, afară de partea calendaristică, șematismul mitropoliei rom. gr.-ort. în general și al diecesei Aradului în special; cronologia pe anul 1905; sărbători și alte zile schimbăcioase; posturile etc. Genealogia caselor domnitoare; târgurile din Ungaria și Ardeal; instrucțiuni postale și telegrafice etc., iar în partea literară: fotografiile iconostasului și bisericii din St.-Miclăușul-mare.

Moise Nicoară cu fotografie, de S. Secula. Tămăița legendă de M. Cioban. Socialismul dialog de I. Groșorean. Eroul dela Königrätz de St. O. Iosif. Cine a adus sărăcia în lume de I. P. R. Sentințe. Căpitanul Romalo poezie de V. Alecsandri. Sentințe. Un mijloc de înaintare de N. Boscaiu. Casa națională din Arad fotografie. Patronul țiganului poezie de T. Speranță. Un capitol despre lene și superstiție de G. Coșbuc. Sentințe. Mândro, mândro, vrei nu vrei, — poezie de M. Eminescu. Vulcanul, legendă din popor de M. Cioban. Minerva poezie de Nicu Stejărel. Dați creștere fetițelor roastre de O. T. Baba n'aude dar potrivește poezie de E. D. O. Sevastos. Lupul și Titirez basm pentru copii de T. Speranță. Poezii populare. Cucul. — Economie. Creșterea por-

cilor. O coșniță de albine. Cât timp poartă animalele de casă. — Sfaturi economice. Fel de fel. Glume. — Inerațiuni și reclame, drept-ce cu multă căldură îl recomandăm tuturor oamenilor cu carte, căci în calendarul acesta pe lângă preț de — 40 fil. află și o carte de lectură prețioasă și plăcută.

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului de învățator dela școala gr. or. din comuna Șeitin — venit vacant prin pensionarea Inv. George Roman — se publică concurs cu termen de alegere **30 de zile dela prima apariție** în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: pe lângă cortel liber; 1) salar în număr 800 cor., solvibil lună de lună anticipando; 2) în relut de lemne pentru învățator, respective sala de învățământ 120 cor.; 3) pentru curățitul școlii 40 cor.; 4) pentru scripturistică 12 cor.; 5) dela înmormântări, respective părăstase câte 1 cor.; 6) la conferință 4 cor. de zi și căraușie.

Cvinevenalul se acordă numai după serviciu de 5 ani prestat în comună în calitate definitivă.

Se notifică că alegândul învățator la cas de lipsă va fi deobligat a conduce și corul.

Aspiranții la acest post se avisează, ca recursurile lor — ajustate conform legilor în vigoare — adresate comit. par. gr. or. rom. în Șeitin în intervalul timpului sus indicat, să le subștearnă P. On. Domn Vasile Beleş ppresbiter în Arad, având a se presenta în sfânta biserică din Șeitin, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Din ședința comit. par. gr. or. rom. din Șeitin ținută la 26 Iul. v. 1904.

Dimitrie Mesaroș,
v-pres. com. par.

Dimitrie Micu,
not. com. par.

În conșlegere cu: *Vasile Beleş*, protopresbiter și insp. școlar.

—□—

1—3

Prin reposarea învățatorului Mihai Vulpe devenind vacantă stațiunea învățătorească din Jadani (ppresbiteratul Timișorii) pentru îndeplinirea definitivă a acestui post se escrie de nou concurs cu termen de **30 de zile dela prima publicare** în foaia diecesană „Biserica și Școala.”

Emolumentele anuale sunt: 1) 600 cor. dela com. bis.; 100 cor. din cassa s. biserici ca rescumpărare a 4 jughere de pământ; 100 coroane pentru conducerea corului esistent, tot din cassa s. biserici, iar dacă nu conduce corul aceasta remunerațiã nu i-se va răsponde; 100 cor. pentru prevederea școlii de repetiție economică dela comuna politică; 10 cor. pentru conferință; 2) în natură cortelul constător din chilii 1 cuină, 1 cămară, grajd pentru vite, grădină intravilană de 1/2 jugher și cea estravilană de 1/2 jugher 3) Dela înmormântări unde va fi poștit 1 cor. Cvinevenalul prescriș după 5 ani de serviciu prestat în comună.

Recursurile ajustate cu documente originale sunt a se înainta P. O. oficiu ppresbiteral în Timișoara-Fabric. Reflectanții vor avea să se presente în vre-o duminecă ori sârbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic și în conducerea corului.

Alesul e obligat în fie-care an în lunile decemvre și Ianuarie a ține regulat prelegeri teoretice și practice musicale în remunerațiunea de 100 cor. mai sus atinsă, ce o primește pentru cor.

Dat din ședința comitetului parochial, ținută la 19 August (1 Sept.) 1904

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. *Dr. Traian Putici* inspector de școale.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea stațiunei învățătorești din **T.-Remete** (ppresbiteratul Timișorii) se escrie de nou concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala.”

Emolumentele anuale sunt: 1) în bani gata 400 coroane; 2) 5 jughere de pământ, după cari alesul va suporta sarcinile publice; 3) pentru conferință 20 cor. pentru scripturistică 10 cor.; 4) în naturale 60 chible bucate 1/2 grâu și 1/2 cucuruz; 5) pentru încălzirea salei de învățământ 16 metri de lemne, ce rămâne cade în folosul învățatorului; 6) cortel liber acomodat cu 2 odăi la stradă și apartinătoarele; 7) cvinevenalul prescriș după 5 ani de serviciu neinterupt în comună; 8) o cănepiște și un intravilan, după care va purta serviciile publice; 9) dela înmormântări unde va fi poștit 1 cor; 10) pentru încălzitul și curățitul salei de învățământ se va îngriji parochia. Alesul e obligat a prevedea școala de repetițiune economică și cantul.

Recurenții au să-și înainteze recursurile la P. On. oficiu ppresbiteral în Timișoara și a se presenta în sf. biserică și în comună — dar' nu mai de multe ori și nu în ziua alegerii, — spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic. Cei cu clase și apți de a conduce cor vor fi preferiți.

Dat din ședința comitetului par. ținută în Remetea la 21 Aug. (3 Sept.) 1904.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. *Dr. Traian Putici*, inspector de școale.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea stațiunei învățătorești dela școala populară gr. or. română din **Chișineu** (protopresbiteratul Chișineu, comit. Arad) devenită vacantă în urma pensionării învățatorului Grigorie Mladin se escrie concurs cu termen de **30 zile dela prima publicare** în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: a) salar în bani gata 630 coroane; b) pentru lemne 120 cor.; c) pentru conferințe 30 cor.; d) pentru famulație 20 cor.; e) 3.1310□ jug. pământ arător cu un venit anual minimal de 240 cor.; f) cortel corâșpunzător în edificiul școlii; g) stolele îndatinat dele înmormântări; h) pentru încălzitul salei de învățământ se va îngriji parochia. Cvinevenal se asigură alesului numai după cinci ani de serviciu învățătoreșc impliniți aici. Cel ales va fi obligat a îndeplini serviciul cantoral în biserică precum și instruciunea în școala de repetiție fără altă remunerațiune.

Recurenții au să-și trimită recursurile — ajustate cu documentele de cvalificațiune prescrișe și adresate comitetului parochial de aici — la subșcrișul protopresbiter până la termenul susindicat, având a se presenta în vr'o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic. Cei cari vor dovedi, că știu instrua și conduce cor vocal vor fi preferiți.

Chișineu, din ședința comitetului par. ținută la 23 August 1904.

Mihail Veliciu,
presedinte.

Grigorie Mladin,
notar.

În conșlegere cu mine: *Dr. Ioan Trăileșcu*, protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc cantoral din comuna bis. **Topa** de sus, tractul protopopesc al Beiușului — cu termen de alegere **14/27 Septembrie** a. c., dotațiunea este: 600 cor., cortel, grădină, 12 metri lemne din care și sala de învățământ se va încălzi, beneficiile cantorale.

Reflectanții au a-și adresa recursurile comitetului parochial insinuându-le la oficiul protopopesc al Beiușului până la 13/26 Sept., iar până atunci să se prezinte la serviciul divin spre a-și arăta desteritatea cantorală.

Dat în ședința comitetul parochial.

Vasilie Papp,

pres. com. par.

Ioan Tău,

not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Elie Moga*, protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea în mod definitiv a postului de învățător dela școala rom. gr. or. din **Spatta**, protopopiatul Lipovei, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 240 cor.; 2) În naturale: a) 20 meți cucuruz sfărâmat; b) 10 meți grâu; 3) 4 jugh. pământ arător și 1 fânăși; 5) 20 metri lemne pentru învățământ și 20 mtr. lemne pentru încălzitul salei de învățământ; 6) Scripturistica 6 cor.; 7.) Conferința 8 cor., pentru curatorat 18 cor.; 8.) Ajutor sperativ dela stat.; Cortel și grădină de legume.

Recurenții sunt avisați, ca recursurile lor, ajustate cu documentele de calificare prescrise prin lege și cu declarațiune că pe baza serviciului prestat în altă comună, de când începând își formează pretenșiune la cvinevenal, și adresate comitetului parochial, să le subștearnă până la termenul sus indicat, subscrisului protopresbiter în Lipova (Lippa) — precum și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Spatta în 4/ 7 Iuliu 1904.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea*, protopresb.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresci **S. Săldăbagiu**, (insp. Beiuș) — conform deciziunii comitet. parochial din 5/18 Aug. a. c., se escrie de nou concurs, cu termen de alegere pe **5/18 Septembrie** a. c.

Emolumentele acestui post sunt: 600 cor. în numerar, — grădină pentru legume, locuință bună, nu altcum și grajd pentru vite; — postul inv. este împreunat cu cantoralul — neputând pretinde alesul inv. altă ștolă pentru cantorat, — și pentru dotațiunea din sus are a ținea prelegere și cu copii de repetițiune. Alesul învățător, după un an de probă va deveni întărit definitiv. Recursurile ajustate cu documentele prescrise adresate comitetului parochial din S. Săldăbagiu sunt a se trimite protopopului tractual *Elia Moga*, în Robogány, — iar recurenții în cadrul termenului de recurs să se prezenteze în Sfta biserică din S. Săldăbagiu — spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parochial.

Ioan Sabău,

paroch.

Am văzut: *Elia Moga*, protopresbiterul Beiușului.

—□—

3 3

Pe baza înaltului decis al Veneratului Consistor din Oradea-mare de dtto 25 Iunie 1904 Nr. 1282/127 sc. se publică concurs pentru îndeplinirea definitivă a

vacantului post învățătoresc din **Cetea** cu termen de alegere pe **19 Septembrie** st. v. 1904.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar în bani gata 124 cor., 8 cubule bucate sau costul lor, a 10 cor., de tot 80 cor.; iar restul de întregire la salarul de 800 cor. prescris de lege, se pune în perspectivă a se solvi prin ajutor dela stat; 12 metere lemne de foc, locuință corăspunzătoare cu edificate economice și grădină de legume.

Alegându-l învățător va fi deobligat a îndeplini și funcțiunile cantorale pentru cari va primi stolele usitate.

Doritorii de a ocupa aceasta stațiune, sunt avisați ca recursurile lor, provăzute cu documentele prescrise, și adresate comitetului parochial din Cetea să le subștearnă în 30 zile dela prima publicare administratorului ppresb. ca inspector școlar tractual subscris în Ūrgeteg p. u. Eleds; iar până la alegere să se prezente în sf biserică din loc, pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat în Cetea din ședința comitetului parochial ținută în 9/22 Maiu 1904.

Pentru comitetul parochial:

Ioan Câmpean,

paroch. președinte.

Mihancea Dumitru,

notar ad hoc.

Cu consensul meu: *Iosif Moldovan*, adm. ppresbiteral ca inspector școlar.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pentru renovarea bisericei rom. gr. or. din Călăcea (comitatul Timiș, p. u. Orczyfalva) se escrie licitațiune minuendă verbală și cu oferte închise, cu preț de esclamarie 2745 cor. 63 fil.

Reflectanții înainte de licitațiune au să depună vadiu 10% în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de renovare, se pot vedea la oficiul parochial din loc.

Licitațiunea verbală se va ținea **Luni în 30 August** (1 Sept. a. c. la 11 oare înainte de amiază în localitatea școalei confesionale din loc, iar ofertele închise, se pot prezenta la oficiul parochial numai până la 9 ore înainte de amiază a aceleiași zi.

Călăcea le 18/31 Aug. 1904.

Comitetul parochial.

—□—

2—2

Pe baza conclusului Ven. Consistor gr. or. rom. din Arad, de dtto 22 Iulie (4 August) 1904 Nr. 4178/904 prin aceasta se escrie concurs de licitațiune minuendă pentru acoperirea și repararea bisericei din **Totvaradia**, care se va ținea **22 August (4 Septembrie) a. c. la orele 3 p. m.** în localitatea școalei. Prețul de esclamarie este 795 cor. 59 fil.

Cei cari doresc a licita, sunt obligați a depune la începerea licitațiunii vadiul de 10% — și stă în dreptul comitetului parochial a da lucrul aceluia dintre licitanți în care va avea mai mare garanție. Preliminarul de spese și condițiunile se află la subsemnatul oficiu parochial, unde fie-care licitant le poate vedea.

Notându-se că concurenții nu-și pot pretinde nici un fel de diurnă sau viatic.

Totvaradia la 5/18 August 1904.

Ioachim Turcu,

par. și pres. al com. par

—□—

3—3

Librăria

H. ZEIDNER

Fondată 1867. **Brașov, (Ungaria.)** Fondată 1867.

recomandă la începutul anului școlar editura **cea bogată** de :

Cărți pentru școală.

(Aici urmează numai opurile din timpul cel mai nou apărute.)

A) *Cărți pentru școale primare nou apărute în editură sunt :*

1. *G. Ludu*, preot și *I. Darin*, învăț. : **Istoriile religioase și morale sau datorile copiilor**, partea I. din învățământul religiunii creștine, cor. —40.
 2. *V. Goldiș*, prof. : Elemente din **constituția patriei**, sau drepturile cetățenești, pentru școalele populare, ediția II, legat cor. —40.
 3. *N. Stoicoci*, inv. : Elemente de **musică vocală**, p. școală popor. cor. —50.
- Colecțiune de cântece și cântări bisericești** pe note pentru școalele populare. Partea I-a, cântece și cântări bisericești într'o voce, pentru anii I. al II-lea și al III-lea de școală, broș. cor. —50.

Cataloge și esemplare de probă se trimit la cerere gratis și franco.

B) *Cărți nouă pentru școale medii sunt :*

1. **Geografie** pentru școalele medii, de *D. Făgărășan*, prof. și *S. Moldovan*, lucrată pe baza planului ministerial mai nou după *D. Laky*. Tom I. : *Regatul Ungariei*. Ediția ilustrată. Prețul legat cor. 2.—
Tom II. : Europa; și III. : Asia, Africa, Australia, America, sunt aprobate; broș. cor. I.—, resp. cor. 2.—
2. **Istoria universală**, pentru școalele sec., de *V. Goldiș*, prof. Ev. vechiu vol. I. broș. cor. 2.—
3. **Curs sistematic de Gramatica limbii române**, întocmit pentru școalele secundare, după cele mai nouă recepționate ale instrucțiunii *N. Piltia*, revăz. de *N. Sulică*, profesor gimn. Ediția IV-a, volumul I. (Etimologia), broș. cor. 1.80.
(Carte aprobată de Inaltul Minister al Cultelor și Instrucțiunii publice ca text didactic din anul 1889 sub Nr. 43.235.)
4. **Carte de citire** de *Ioan Popea*, prof. pentru clasa I. și II. gimnasială, și reală, seminare pedagogice și școale superioare de fete, ediția V. 1905. (Va apărea în Martie 1905.)

Cea mai bună și mai eficientă carte de limba maghiară, pentru școalele populare române,

A apărut în editura lui **H. ZEIDNER** în Brașov.

Nu tradusă din nemțește, ci în Original, a 4-a ediție, care este răspândită în **80.000 esemplare :**

Abecedar și întâia carte pentru deprinderea limbii maghiare în școlile populare. Pe baza planului ministerial de învățământ, de *Francisc Koós*, inspector școl. în pens. și consilier regesc și *Vasile Goldiș*, prof. gimn. în pens. și secretar consis. 72 pag. Prețu legat, cor. —40.

De același autor :

A doua carte pentru deprinderea limbii maghiare, edit. II. 112 pag. Prețul legat, cor. —50.

(Carte aprobată de Inaltul minister reg. ung. de culte și instrucțiune publică, prin ord. Nr. 2.285—894.)

La cerere se trimite catalogul cărților în editură gratis și franco.

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsi unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgârșiturile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil., și 2 cor.**

Kaljodsarsapari. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la morburii secrete **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons, Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburii, precum palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cat să comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee russice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți precum și praf. Ori-ce fel de articol din brașă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

10—10

Cornel Demeter.

apotecar la Békás-Mezyer strada principală nr. 46 (Cărgă Budapesta)

